

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.253.2026

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan

Włodzimierz Czarzasty

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 16717 Pani Posłanki Gabrieli Lenartowicz, w sprawie zasad przyznawania tzw. renty wdowiej oraz decyzji odmownych ZUS wobec wdów, które utraciły małżonka przed osiągnięciem ustawowego wieku, proszę przyjąć poniższe informacje.

Ustawa z dnia 26 lipca 2024 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1243) wprowadziła od 1 stycznia 2025 r. nową regułę zbiegu prawa do renty rodzinnej po zmarłym małżonku z prawem do własnego świadczenia o charakterze emerytalno-rentowym. Przepisy ustawy przewidują, że w przypadku zbiegu prawa do tych świadczeń, począwszy od 1 lipca 2025 r., jedno świadczenie wypłacane jest wdowie lub wdowcowi w całości, a drugie w wysokości 25% (w okresie przejściowym, tj. od 1 lipca 2025 r. do 31 grudnia 2026 r. będzie to 15%). Przywołany akt wprowadza nową regułę zbiegu prawa do nabytej renty rodzinnej, którą wnioskodawcy ustawy nazwali „rentą wdowią”, szczegółowo określając warunki nabycia prawa do pobierania tych świadczeń w zbiegu i określając ich limit na poziomie trzykrotności najniższej emerytury.

Ustanowione warunki wynikają z konieczności skierowania renty wdowiej do osób najbardziej potrzebujących, które w sposób szczególnie dotkliwy odczuły finansowe skutki utraty współmałżonka, a ze względu na wiek mają ograniczone możliwości poprawy swojej sytuacji bytowej. Ograniczenia przewidziane w ustawie służą skierowaniu tego instrumentu do osób, które nabyły prawo do renty rodzinnej w końcowym okresie aktywności zawodowej lub po jej zakończeniu, a tym samym praktycznie utraciły możliwość zwiększenia swoich dochodów. Jest to rozwiązanie kompromisowe, wynikające z potrzeby odpowiedzialnego wdrożenia nowej instytucji do systemu emerytalno-rentowego. Uwzględnia ono zarówno oczekiwania wnioskodawców projektu obywatelskiego, jak i możliwości finansowe Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz budżetu państwa, z którego fundusz ten jest dotowany.

Należy podkreślić, że renta wdowia nie stanowi odrębnego świadczenia, lecz szczególną instytucję w systemie ubezpieczeń społecznych, polegającą na możliwości łączenia dwóch świadczeń (jednego w całości oraz drugiego w części). Ze względu na odmienny charakter tego uprawnienia względem renty rodzinnej ustawodawca określił odrębne warunki nabywania do niego prawa, uznając, że osoby tracące współmałżonka w późniejszym okresie życia znajdują się w trudniejszej sytuacji niż osoby młodsze.

Zgodnie z danymi przekazanymi z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) najczęstszymi przyczynami decyzji odmownych w sprawach dotyczących tzw. renty wdowiej w przypadku kobiet, które zostały wdowami przed ukończeniem 50 roku życia, są nabycie prawa do renty rodzinnej po zmarłym małżonku wcześniej niż 5 lat przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego, brak prawa do renty rodzinnej oraz brak prawa do własnego świadczenia.

Jednocześnie należy wskazać, że dane za 2024 r. nie są dostępne, co wynika z faktu, iż przepisy dotyczące tzw. renty wdowiej weszły w życie dopiero 1 stycznia 2025 r., a ustalenie prawa do tego zbiegu rozpoczęło się 1 lipca 2025 r. W 2025 r. oraz w I kwartale 2026 r. wydano decyzje odmowne wobec 11,9 tys. kobiet, które w chwili śmierci małżonka nie ukończyły 50 roku życia. Wśród kobiet, którym odmówiono prawa do tzw. renty wdowiej, 0,3 tys. stanowiły kobiety poniżej 30 roku życia, 2,1 tys. kobiety w wieku od 30 do 40 lat oraz 9,5 tys. kobiety powyżej 40 roku życia. Dane dotyczą kobiet, które ukończyły 18 rok życia i nie przekroczyły 50 roku życia.

W nawiązaniu do kwestii wdów i wdowców pozostających poza systemem wsparcia należy wskazać, że obecnie podstawowym instrumentem zabezpieczenia po śmierci małżonka pozostaje renta rodzinna. Jest to świadczenie z ubezpieczenia społecznego, którego celem jest zapewnienie środków utrzymania członkom rodziny zmarłego, którzy wraz z jego śmiercią utracili żywiciela. Świadczenie to ma charakter zarówno majątkowy, jak i alimentacyjny, stanowiąc formę kompensaty utraconych dochodów. Będąca fundamentem systemowego wsparcia osób, które utraciły żywiciela rodziny renta rodzinna stanowi kluczowy instrument zabezpieczenia społecznego. Również osoba owdowiała przed 50 rokiem życia może nabyć prawo do renty rodzinnej po spełnieniu ustawowych przesłanek – zwłaszcza, jeśli wychowuje uprawnione dzieci lub osiągnęła wymagany wiek w okresie wskazanym w ustawie albo w razie stwierdzenia jej niezdolności do pracy. Nie można zatem uznać, że ustawodawca pozostawił tę grupę bez wsparcia, ukształtowano bowiem mechanizmy pomocy w sposób powiązany z określonymi przesłankami społecznymi i sytuacją życiową uprawnionych.

Opisany w interpelacji indywidualny przypadek braku prawa do renty rodzinnej oraz tzw. renty wdowiej, wynikający z niespełnienia ustawowych kryteriów wieku w chwili owdowienia, nie stanowi sam w sobie dowodu istnienia luki systemowej. System ubezpieczeń społecznych opiera się na jednolitych i obiektywnych przesłankach, które muszą mieć charakter generalny i jednakowo dotyczyć wszystkich ubezpieczonych. Wprowadzenie kryteriów takich jak wiek czy okres ubezpieczenia, służy zapewnieniu przejrzystości, stabilności oraz finansowej równowagi systemu świadczeń. Należy mieć na uwadze, że świadczenia z ubezpieczeń społecznych mają charakter warunkowy, a ich przyznanie możliwe jest wyłącznie po spełnieniu przesłanek określonych w ustawie. System zabezpieczenia społecznego obejmuje również inne instrumenty wsparcia kierowane do osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej i materialnej.

Trzeba podkreślić, że każda zmiana w systemie emerytalno-rentowym pociąga z sobą istotne skutki finansowe i oddziałuje na szeroką grupę świadczeniobiorców, dlatego wymaga szczególnie wnikliwej oceny. W kontekście aktualnej i prognozowanej sytuacji FUS rozszerzenie katalogu uprawnionych oznaczałoby konieczność zwiększenia dotacji do funduszu z budżetu państwa. W tym zakresie kluczowe znaczenie ma stanowisko Ministra Finansów i Gospodarki, zgodnie z którym obowiązujące rozwiązania są optymalne i odpowiadają aktualnym możliwościom budżetowym.

Jednocześnie należy podkreślić, że zgodnie z art. 16 ustawy z dnia 26 lipca 2024 r. Rada Ministrów przeprowadzi weryfikację obowiązujących rozwiązań, z uwzględnieniem sytuacji społeczno-gospodarczej kraju oraz sytuacji osób uprawnionych. Przegląd będzie obejmował ocenę funkcjonowania przepisów, w tym ich wpływu na różne grupy wdów i wdowców, a także ocenę zasadności zmodyfikowania tych regulacji, w szczególności w zakresie

wysokości świadczeń oraz kręgu osób uprawnionych do pobierania świadczeń w zbiegu w ramach tzw. renty wdowiej.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
dr hab. Sebastian Gajewski, prof. uczelni
Podsekretarz Stanu
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/